

Datum BenW
18 juli 2023

Onderwerp

Beleidsregel Omgaan met Ontplofbare Oorlogsresten

Naam steller en afdeling

E.S. de Ruiter / W.J. Lieste, Stadsruimte

Portefeuillehouder(s)

W.H.J.M. van der Loo + A.Y. Sprong

Publiekssamenvatting

Het college heeft de beleidsregel Omgaan met Ontplofbare Oorlogsresten (OO) vastgesteld.

In de bodem van Almere zijn nog steeds oude bommen, granaten en vliegtuigresten aanwezig. Deze worden ontplofbare oorlogsresten (OO) genoemd en zijn zowel voor als tijdens de Tweede Wereldoorlog in de bodem terecht gekomen. Vooral door het houden van schietoefeningen vanaf de wal. Uit nader onderzoek is nu duidelijk waar de kans op het vinden van deze ontplofbare oorlogsresten groot is. Deze gebieden zijn in kaart gebracht waarbij ook wordt aangegeven hoe diep de ontplofbare oorlogsresten in de grond kunnen liggen. De beleidsregel geeft eenieder duidelijkheid waar in de gemeente (geografische vastlegging) en op welke wijze (onderzoeken en handelingen bij graven, boren, bouwen et cetera) geacht wordt om te gaan met de mogelijkheid tot het aantreffen van een ontplofbare oorlogsrest (lees bom of granaat). Omdat er altijd een kans is op het aantreffen van een toevallig aanwezige oorlogsrest, is op het hele grond- & watergebied van Almere het protocol "Toevalsvondst" van toepassing verklaard. Nadere informatie over de indeling van de gebieden 'onverdacht', 'verdacht' en 'hoog verdacht' alsmede het kunnen opzoeken van reeds onderzochte en daarmee vrijgegeven gebieden, staat op de website van de gemeente.

Soort stuk

Hamerstuk

(Tijdelijke) Geheimhouding / Embargo tot

Niet van toepassing.

Bestuurlijk voortraject

Portefeuillehoudersoverleg Burgemeester 9/5/2022, 11/10/2022
Domeinoverleg 4 10/7/2023

Bestuurlijk vervolg

Verzending aan de raad: Ja, middels raadsbrief

Bijlagen

- Raadsbrief
- Beleidsregel Omgaan met Ontplofbare Oorlogsresten

Voorgesteld besluit

1. De Beleidsregel Omgaan met Ontploffbare Oorlogsresten vast te stellen.
2. De raad door middel van een raadsbrief te informeren.

Inleiding en bestuurlijke context

Daar waar nu de gemeente Almere ligt, was voorheen de Zuiderzee, en vanaf 1932 het IJsselmeer. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is met munitie geschoten richting het IJsselmeer, daar waar nu Almere ligt. Deze munitie is voorzien van explosieven als lading en blijft, ook na vele jaren, ontplofbaar. Een deel van deze munitie is niet ontploft en mogelijk in de bodem achtergebleven. In de afgelopen decennia zijn bij grondroerende werkzaamheden diverse ontplofbare oorlogsresten (OO) aangetroffen.

Na een recente vondst van een bom in Almere Poort is gebleken dat er (na wijziging van de Arbeidsomstandighedenwetgeving begin 2021) door Waterschap Zuiderzeeland, de Provincie Flevoland en de gemeente Lelystad een onderzoek is verricht naar OO in het grondgebied van de provincie Flevoland. Dit onderzoek is gepubliceerd eind 2021. Bij de ruiming van de bom in Almere Poort bleek dat onze kaders niet actueel zijn, wat onduidelijkheid geeft over eventuele risico's en consequenties voor gebiedsontwikkeling.

Beoogd effect

Deze beleidsregel geeft eenieder duidelijkheid waar in de gemeente (geografische vastlegging) en op welke wijze (onderzoeken en handelingen bij graven, boren, bouwen et cetera) geacht wordt om te gaan met de mogelijkheid tot het aantreffen van een OO (lees bom of granaat).

Argumenten

De Arbeidsomstandighedenwet verplicht een ieder die werknemers handelingen laat verrichten waarbij zij in aanraking kunnen komen met OO, vooraf onderzoek en eventueel nader onderzoek hiernaar te laten doen.

De handhaving van de Arbeidsomstandighedenwet is geen gemeentelijke taak; deze is belegd bij de Nederlandse Arbeidsinspectie. De handhaving van de openbare orde en veiligheid is een taak van de burgemeester. In dit specifieke geval begint die taak vanaf het moment dat er bekendheid is van het aanwezig zijn, of kunnen zijn, van OO en de daarbij behorende gevaren voor mens, dier en milieu.

Het college is bevoegd tot het vaststellen van de beleidsregel op grond van artikel 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht. Voorgesteld wordt om de raad door middel van een raadsbrief te informeren.

Tegenargumenten en kanttekeningen

Het vaststellen van de beleidsregel is geen wettelijke verplichting, er kan dus voor worden gekozen om deze beleidsregel niet vast te stellen. De vigerende kaders zijn dan de diverse wetten die (deels) over het omgaan met ontplofbare oorlogsresten gaan. Probleem daarbij is dan wel dat de tegenstrijdigheden en onzekerheden die daar nu in zitten, blijven bestaan. Zo zal de gewenste helderheid en eenduidigheid aan de bewoners en ondernemers in Almere over hoe te handelen bij graven, boren, sonderen, heien en soortgelijke werkzaamheden, niet gegeven kunnen worden. Ook zullen er in de grondverkoopcontracten diverse bepalingen moeten worden opgenomen die de voortgang van de woningbouw en bedrijfsvestigingen ernstig kunnen belemmeren. En zal er steeds incidenteel moeten worden gehandeld waarbij de taakverdeling tussen diverse overheidsinstanties, maar ook intern, niet geheel duidelijk is.

Een andere mogelijkheid is het wachten op landelijke richtlijnen over hoe om te gaan met ontplofbare oorlogsresten in een situatie zoals in Almere aanwezig is. Gezien de verwachting dat er niet binnen korte termijn een landelijke richtlijn komt, gelden hiervoor tevens de al genoemde kanttekeningen bij het niet vaststellen van de beleidsregel.

Voorstel aan Burgemeester en Wethouders

Omdat de situatie van voormalig water tijdens de oorlogshandelingen en nu bewoond (polder)gebied niet veel voorkomt in Nederland, moet er deels nieuw beleid worden geformuleerd zonder dat hier een duidelijke basis voor is. Weliswaar heeft het ministerie van BZK een werkgroep opgestart om gemeenten te assisteren bij het maken van dit beleid (waaraan de gemeente Almere actief deelneemt), echter door de druk om snel duidelijkheid te krijgen voor de gebiedsontwikkeling in Almere konden we daar niet op wachten. De beleidsregel voorziet nu in die gewenste duidelijkheid.

Financiële middelen en effecten

De kosten van opsporing en verwijdering zijn tot op heden ten laste gebracht van de grondexploitaties en projectbudgetten. In de grondexploitaties waar sprake is van verdacht gebied zijn de verwachte kosten bij het MPGA2023 normatief bepaald en begroot. Daarnaast is er in het MPGA2023 een aanvullend projectoverstijgend risico opgenomen om afwijkingen op projectbegrotingen op te vangen.

Met het vaststellen van deze beleidsregel ontstaat er wel een extra taak op het gebied van controle en vrijgave van gebieden en een extra handeling om jaarlijks de bodembelastingkaart Almere te updaten. Deze kosten zijn vooralsnog beperkt (circa € 30.000 per jaar). De afdelingen die het betreft spannen zich in om deze kosten binnen de bestaande budgetten op te vangen.

Financiële effecten doen zich tot op heden vooral voor in de vastgestelde grondexploitaties. De vaststelling van deze beleidsregel zorgt voor veel minder vergaande inspanningen bij de onderzoeken, mede op basis van de reeds in 2022 uitgevoerde voorbereidende onderzoeken. De kosten voor het opsporen en verwijderen van ontplofbare oorlogsresten kunnen voor 68% bij het Rijk worden gedeclareerd. Voor de verrekening van de historische kosten wordt verwezen naar het raadsbesluit d.d. 23 maart 2023 (raadsnummer 23068).

Duurzaamheidsparagraaf

Het uitvoeren van onderzoeken is een beperkte belastende activiteit, die echter noodzakelijk is voor de vrijgave van grond voor bebouwing. De belasting wordt verder beperkt voor zover er geen OO worden aangetroffen. Bij het aantreffen van OO worden deze op de vindlocatie of een locatie elders in de gemeente tot ontploffing gebracht. Hiervoor zijn geen duurzame varianten beschikbaar.

Wel is in de beleidsregel geborgd dat eventuele overige vondsten, die een archeologische waarde hebben, worden geborgd en overgedragen aan de gemeente Almere.

Afstemming

Deze beleidsregel is tot stand gekomen via een projectmatige aanpak, waarbij de betrokken afdelingen een vertegenwoordiger/deskundige hebben geleverd voor het projectteam. De opdrachtgevende afdeling is BVLS. De deelnemende afdelingen: Financiën, Stadsruimte, GO, SBL, VTH en Communicatie. De stuurgroep (betrokken afdelingsmanagers) heeft op 31 mei 2023 ingestemd met dit voorstel.

Aanpak / Uitvoering

Na vaststelling wordt de beleidsregel bekend gemaakt door publicatie in het Gemeenteblad. De uitvoering van de in de beleidsregel opgenomen bepalingen worden de dag na bekendmaking ter hand genomen.

Op basis van onderzoek en de beleidsregel wordt de planologische borging voorbereid. De planologische borging vindt plaats door middel van een bestemmingsplan dat naast de bestaande bestemmingsplannen zal gelden of, als de Omgevingswet in werking is getreden, het omgevingsplan. Met dit bestemmingsplan wordt geregeld dat er in specifieke gebieden, vanaf een specifieke diepte rekening moet worden gehouden met de (potentiële) aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten en worden daaraan voorschriften verbonden. In het Raadsvoorstel Bommenregeling (23068) is aangegeven dat een voorbereidingsbesluit zal worden voorbereid. Omdat de urgentie voor planologische borging nu minder is geworden, zal dit direct met een bestemmingsplan worden gedaan zonder dat een voorbereidingsbesluit wordt genomen.

Communicatie Intern & Communicatie en Participatie omgeving

Door middel van de raadsbrief.

De raad wordt middels een raadsbrief op de hoogte gesteld van de vaststelling van de beleidsregel. Op de gemeentelijke website wordt het beleid uitgelegd en aangegeven hoe bewoners en ondernemers in Almere dienen te handelen.

De beleidsregel wordt eveneens gepubliceerd in het Gemeenteblad.

Vergaderdatum

18 juli 2023

Besluit

[In te vullen door BA - conform / gewijzigd / aangehouden / teruggenomen]

Onderwerp

Beleidsregel Omgaan met Ontploffbare Oorlogsresten

Het college besluit

[Collegebesluit]

Aldus vastgesteld in het college van BenW d.d. 18 juli 2023